

n o v i n y p o t u l n é a k a d e m i e

Uši a Vítr

číslo 1

měsíčník

leden 2007

vydává občanské sdružení Proximus v nakladatelství Vetu Via, s podporou sdružení Sopol Productions

Mám rád vývoj, vitalitu, humor...

Rozhovor s Milanem Kozelkou (1948), performerem, autorem happeningů, land-artových projektů, tří literárních antologií a knih Koně se zapřahají do hracích automatů, Ponorka, Gumové projektily a dalších.

Ostravský básník a literární historik Petr Hruška o tobě – resp. o jedné z tvých antologií, tuším té „ostravské“ – v jedné anketě napsal (cituju přibližně): „Nevybral, neseřadil a edičně nepřipravil Milan Kozelka“. Co si o tom myslíš?

To řekl o ostravské antologii, která se jmenuje *V srdci černého pavouka*. Už od začátku se k té publikaci stavěli s Janem Balabánem odmítavě, asi jim vadilo, že jim někdo cizí vlezl do revíru a k tomu někdo, kdo byl z opačného konce republiky. Když byl křest antologie, tak se rozplývali nadšením a obdarovali mne lahvou vodky a po uplynutí několika měsíců mne a zmíněnou antologii ovšem začali pomlouvat. Nechápu to, je to projev ryzí malosti a ubohosti. Přitom ani předtím, ani potom se v Ostravě nikdo na nic podobného nezmohl. Dnes už je mi to jedno.

Milane, jsme starší (v nejlepším případě „starší střední generace“), hodně jsme toho zažili, že bys trpěl nějakou „regionální“ malostí, nikdy jsem u tebe nepozoroval. Cítíš se Evropanem? Světoobčanem? Má pro tebe pojem „stará vlast“ (nebo věta, kterou napsal Robinson Jeffers: „Stará země je náš přítel...“) nějaký smysl?

Robinsona Jeffersa miluju víc nežli kohokoliv jiného. Pojem vlast doslova nenávidím, cítím se být právoplatným „občanem“ toho prostředí, ve kterém se právě nacházím. Rodná hrouda pro mne nemá žádný význam, i když tro-

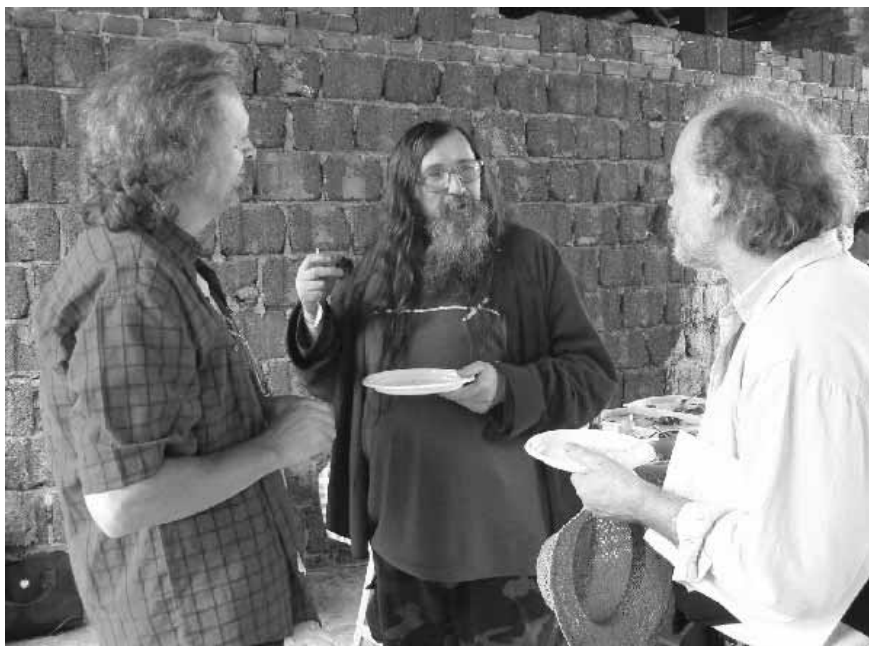
Milan Kozelka s fenkou Zuzankou, Praha-Ořechooka, 2006

chu nostalgický vztah mám k malé vesnici Hostovlice u Čáslavi (a nedaleké hájovně), která je spojena s vyblédající vzpomínkou na šťastné dětství. Asi se cítím být pozdním Evropanem.

Vím, že se hodně orientuješ na Ameriku, i když i Západní Evropu znáš z vlastních pobytů – jak bys popsal pro sebe rozdíl v obou těchto „světech“?

Žádný z těchto „světů“ jsem samozřejmě nepoznal dokonale, v Americe jsem byl pouze několik (12) dnů. Myšlím si

ale, že mezi Londýnem, Paříží, Amsterdamem a New Yorkem není velký rozdíl – všechna tato města jsou národnostně a kulturně velice pestrá a živá, New York je ale bezesporu největší bláznec. Kdybych se měl usadit v Americe, tak asi v Bostonu, který je aristokratický, klidný, noblesní a nevtíravě intelektuální. Neorientuju se na Ameriku, ale na bezmeznou možnost umělecké konfrontace, které Česko bohužel nemá a nikdy mít nebude, protože je nechce a proto tady páchne polototalitní atmosféra pro ně-

Zleva Jiří David, M. K. a John Bok, zámek Třebešice

kolik vyvolených a nekonfliktních. To platí v nespécifikované míře i pro dnešní podobu undergroundu.

Tvým hlavním „oborem“ je, nemyslím-li se, performance a taky výtvarné umění, rovněž píšeš. Co znamená performance pro tebe? Jaké je u tebe propojení mezi těmi třemi uměleckými projevy?

Performance není obor (i když teď už dost ano, protože se stala doménou ambiciózních estétů), ale způsob života a z něj pramenící postoj. Ten postoj se musí neustále vyvíjet, jinak hrozí sebestředná nuda. Výtvarné umění byla krátkodobá epizoda, já ho vlastně nemám moc rád, připadá mi strnulé a pokrytecké. V bledě modrém je to s literaturou, stala se (v Česku) závětrnou oázou ješitných kokotů a chrličů jalových slov. Je málo kontroverzní, bojí se sama sebe, svých nevyužitých možností. Snažím se skloubit všechno dohromady, ještě video a počítačovou obrazovou animaci (tu zvládá Andrea, já jsem v tom nepoužitelný). Propojení těch třech disciplín je často formální, záleží na obsahu a jeho ostré formulaci.

Bobužel se nám stále plete do řeči slovo „underground“, ač je taky nepochybně nerad používáš. Mohl by ses přesto pokusit o nějakou (současnou) charakteristiku tohoto fenoménu – v negativním, ale i v pozitivním smyslu?

No tak Eriku, definice undergroundu je stejně stará jako my a nejspíš se nezmění. Nevím, jestli je to definice pružná a pohyblivá, jestli by dnes byla jiná než před dvaceti lety... V Londýně je to metro, který je někde nový a pohledný, jinde stojí za hovno. Ale vážně – v pozitivním smyslu: V sedmdesátých letech

to bylo bezesporu něco, v čem byla radost žít. V osmdesátých letech se to hodně zpolitizovalo, ale to už jsem byl jinde. Teď mi to připadá, jako když si stará bába vezme minisukně a jde si zapracat do útulku pro nezletilé. A potom, staří vlčáci prahnou po uznání, po slávě a spokojeně pomlaskávají ve stojatých vodách a zamerikanizovaní mladí vlčáci po nich házejí fakováky. No a taky – já nejsem katolík, tak mi toho spousta uniká a dost věcí nechápu. A pořád dávám přednost svobodě před kolektivní sounáležitostí...

No, myslím, žeš to vyjádřil dost trefně... Mám ale za to, že „svoboda“ a „kolektivní sounáležitost“ nejsou entweder – oder. Navíc si myslím, že obě se nevylučuje. Cos myslil tím, „spousta mi toho uniká a dost věcí nechápu“? Co třeba?

Možná si teď udělám pár nepřátel a bude mne to mrzet, protože to nechci. Myslel jsem tím to, že se vzájemně podpírá několik lidí (promiň, ale nechci jmenovat), kteří by bez toho vzájemného podpírání brzy padli jako podtati. Jsem přesvědčený (a nejsem sám), že jejich tvorba není tím, za co je prolašována a velebena a nekriticky adorována. Je známý fakt, že určitý typ (řekněme kultovních) aktivit funguje převážně uvnitř obdobně naladěné komunity, mimo ni je passé. Nechápu to vzájemný podpírání a servilní oplácávání prdelí, nechápu a odmítám aroganci, sebestřednost a pивní pitomost. Uniká mi smysl toho všeho, možná je to folklorní přežitek, možná mentální ztuhlost. Mám rád vývoj, vitalitu, nemachrování, humor. Nemám rád povinné lezení do prdele a adorování za každou

píčovinu. V té tzv. „kolektivní sounáležitosti“ se tvoří odporné hierarchie, se šéfy a podšéfy, s nepsanými pravidly a různými jinými nesmysly. Ale taky se můžu mýlit a plácát blbosti.

Řekněme, že vím, o čem mluvíš... Ale zkus to vzít z pozitivního konce. O co ty usiluješ? Jaká máš přání, touhy, motivy?

Těch rovin je několik. Ostrá knižní satira a groteska (pokračování *Celebrit*, které bude věnované Praze a bude se jmenovat *Nadpřirození*), literární mystifikace, pseudodokument, pseudorecenze. V performancích propojení politiky, mytologií, pouličních gagů, videa a dále vytvoření vlastních internetových stránek v české a anglické mutaci. Textová spolupráce s Andreou na jejím zajímavém fotoprojektu s dálničnickými billboardama (hodně cestujeme a samo se to nabízí), no a pokud se to podaří, tak atypické pouliční „divadlo“ s rómským bezdomovcem (v Praze i v evropských metropolích). Rád bych napsal rozhlasovou hru (zároveň ji převedl do scénické videopodoby) o Robinsonu Jeffersonovi, který se vrátil zpět do života a vede dialogy s prostředím, které důvěrně znal a které se totálně změnilo (chceme požádat Berkeleyskou univerzitu o stipendium) a taky bych chtěl systematicky mluvit se svým synem Martinem, který je sice skvělý člověk, ale neví nic o světě. A pomáhat Andree s jejími úžasnými komiksovými seriály. Chtěl jsem sestavit jednoduchou (pouliční) satirickou kapelu, ale zdá se, že bezprostřední satira je v týchle zemi tabu. Líbilo by se mi to dělat s Magorem, ale copak se s ním jde domluvit? Myslím, že by to byl žánr, který tady citelně chybí a že by se vršil jeden průser za druhým. Dalo by se to dělat i v angličtině a v jarních a letních měsících s tím objíždět Evropu. Mám to v hlavě poměrně ostře vykonturované, stačilo by 5-6 lidí a jde se na věc. Nebo se, Eriku, odstěhovat do Brna a stát se lyrickým básníkem, bytostně zakořeněným v respektované katolické tradici...

Pochybuješ o něčem?

Pochybuju. Pochybuju o smyslu toho, co se děje okolo mne i uvnitř mne, o čase, který jsme (díky vnějším okolnostem) promarnili. Pochybuju o hlubším smyslu literatury, umění, dokonce i – dnes tolik nepřehledné a málo pochopitelné – filosofie. Z toho pochybování vzniká nový impuls, nová chuť jít hlavou proti zdi. Touha říct to na plný pecky a bez estetických kondomů. Vyjít ze sebe a už se nevrátit, protože není proč a není kam...

Otázky elektronickou poštou: J. E. F.

Sépiovou kostí

Magorovy účtenky

I.
A tak jsem s nimi mluvil:
Řízek z rozdrcených pavouků je víc
než tantra
Štěpánčina ňadra upnutá polokoulovitá
jsou víc než tantra

Ladine, Kateřino
i prosté milování o mrdání nemluvě
je víc než tantra

2.
To co říkáš je blíž tomu co jsi chtěl říct
než si myslíš
udiveně to poslouchá z poslední brázdy
vyoraná myš
i já poslouchám tě udiveně

3.
A zapomenout o čem byla řeč předtím
je snazší
než si to zapamatovat
schovat snazší je než se skrýt
snazší zapamatovat si kam chtěl ses
schovat
než zapomenout kam chtěl ses skrýt

4.
Filipe,
ty kluku!
Kdy jsi naposled dostal přes držku?

5.
Kolik je doma psů neříkej ani vlastní ženě
Ireno ani mužovi nesvěř zda narodí se
další štěně
Snadno se slibuje sdílet dobré i zlé

Dobré i zlé slibuje se snadno
Ano až na dno

6.
Pátou jsem přečetl na chvíli všichni ustrnuli
pak ozval se pochvalný ryk
Vydal ho z hrdla svého Jaroslav Frič Erik

7.
Kde zanikly vzpomínky na zbytky
chomutovských hald
V Meziříčku v mlýně na pohovce spokojeně
spí Ronald

Ach psi!
ach Skaláku!
ach Šárko!
Ach Hynku!
Na pohovce dřímá Ronald
Skalák spočívá ve vejminku

V Jemnici na počátku Adventu 2006

„Básník může být rád, že ho jeho bližní nezabijou“

Jsou velká nebezpečí při jakémkoli psaní o Ivanu M. Jirousovi. Onehdy jsem se ho při rozhlasovém rozhovoru ptal, jak on sám pociťuje „spravedlnost“ vůči své osobě po roce 1989. Odpověděl tvrdě, ve smyslu: Nechtej, abych pozvracel mikrofon. Básník, ale i osoba nejrůznějšího společenského angažmá. Nekompromisní figura, která čerpá ze svých bohatých zkušeností z komunistického režimu a spoluvytváří velmi úzkou vrstvu lidí, umělců, bezdomovců, kteří nepřijali byrokratickou představu o tzv. slušném člověku. Představu vhodnou pro jakékoli mocenské oktrojování omezující osob-

ní svobodu. Praděd jeho dětí, staroříšský myslitel Josef Florian, ve svých zápiscích napsal: „Dábel, zkarikoval lásku, stvořil slušnost.“ Není mnoho už takových postav ve společnosti, které by vzdorovaly inklinacím k otrockému průměru a lokajské servilitě k moci a penězům. K penězům, jejichž odvěkým dohlížitelem je patron ekonomů – Jidáš.

Ptal jsem se taky Martina Jirouse, jaké je postavení básníka v současné společnosti. Jaké místo mu patří? Jaké místo by si měl „uzurpovat“? Odpověděl mi: „Básník si nemůže uzurpovat vůbec nic. Básník může být rád, že ho jeho bližní nezabijou.“

Taky jsem se I. M. J. ptal, co se změnilo od interview s Petruškou Šustrovou, které vedl v roce 1985 po svém propuštění z Valdic. Tehdy na otázku: „Považuješ se za umělce?“ odpověděl: „Ne. Nejloube se považuju za toho, kdo vytváří neklid.“ A tak se po dvaceti letech ptám: „Co se za ten dlouhý čas změnilo?“ Odpověď je lapidárně neúhybná: „Nic.“

Charles Bukowski v jednom rozhovoru říká: „Důvod, proč si poezie nikdo neváží, spočívá v tom, že neprokazuje žádnou odvahu, není v ní tanec, nemá žádnou šťávu.“ Je to nakonec vždycky osobní garance, osobní „průkaz totožnosti“, který rozhoduje. A pravdou zůstává jen to, co je zapláceno.

Vždy je to ovoce, po němž se pozná strom: „Píseň si zpívám má jeden takt / s ďáblem se nesmí sjednat pakt.“ (Magorovy labutí písně, 1981-1985)

J. E. F., Týdeník rozhlás, 2004

Programy – Plány – Anonce – Glosy

Nejbližší program večerů Potulné akademie – úterý 30. 1. v redakci nakladatelství Vetus Via od 16.45 vernisáž – Jan Steklík – Kresby – zahraje Mira Kubín (kytara, zpěv) • Úterý 30. 1. od 19.45 v klubu Boro – básnické dílo Borise Pasternaka uvádí J. E. F. – Mira Kubín (kytara, zpěv) – Voodooyoudo? (indie rock) • Středa 31. 1. – klub Boro – Jason Webley (akordeon, kytara, zpěv) – Jana Věbrová (harmonika, zpěv) • Úterý 6. 2. od 19.45 v klubu Boro – dílo Robinsona Jefferse uvádí J. E. F. – Atomová Mihule (underground) – Radim Babák (hardcorové chansony s akordeonem) • Úterý 13. 2. od 19.45 v klubu Boro – myšlenky Gilberta Keitha Chestertona uvádí J. E. F. – Mirek Holman (autorské čte-

ní) – Backsight (blues & soul) • Úterý 20. 2. od 19.45 v klubu Boro – dílo Edgara Allana Poa uvádí J. E. F. – vlastní překlad básně *Havran* čte Ivan Petlan – Fyzické osoby (netradiční skupina) – Hedvika Pěničková (autorské čtení) – Jiří Kučerovský (kytara) – Zdravá výživa (alternativní rock) – Klavírní triptych – Sharon Lewis – Katy Carr – Terezie Palková • úterý 27. 2. v redakci nakladatelství Vetus Via od 16.45 – uvedení druhého vydání knihy Ivana M. Jirouse *Magorova mystická růže* (básně z let 1981-1987) – zahrají Josef Klíč (violoncello, zpěv) a Iveta Kundrátová (flétna) – *Tě Deum pro violoncello a hlas* (Josef Klíč) – *Sonáta E moll pro flétnu a violoncello* (J.S. Bach) • Festival poezie Potulný děl-

ník bude v Brně od čtvrtka 12. do soboty 14. dubna 2007 • V lidském těle je prý 215 kostí – slyšel jsem to v jednom – americkém – filmu • Nakladatelství Host má na webových stránkách pohyblivý slogan: „Vítejte ve světě literatury!“ Redaktor M. S. se diví, že „osontativně“ neodpovídám... • „*Knihy i člověk mají společné nepřátele: oheň, vodu, zvířata, čas; a svůj vlastní obsah.*“ (Paul Valéry) • J. S. říká komusi v hospodě naléhavě: „Nepředcházej svoje stopy!“

• Vycházím z redakce, kolem projíždějí auta. V devíti z deseti sedí jeden člověk. Na co si stěžují? Kam jedou? • Slyším v hospodě kolem Vánoc od někoho: „Prodávám teď medovinu a autička“ • Ve vaně máme vánoční rybenku • *j. e. f.*

Dílna

Jan Steklík (1938), kreslíř, performer a úřadující ředitel Křížovnické školy čistého humoru, tvůrce uměřené preciznosti, vtipu a nadhledu, jehož díla jsou v mnoha galeriích i v soukromých sbírkách.

J. S., *Vystřihovánka – Tráva*

Pokračování výstav v redakci nakladatelství Vetus Via – Kresby Jana Steklíka

V poslední době, vlastně letos, jsem napsal o Janu Steklíkovi dva texty, které jsem četl na úvod dvou výstav, které pořádali jiní vystavovatelé: v březnu Vladimír Šikula ve své brněnské galerii T 23 a v prosinci organizátoři klubu Modrý Trpaslík v České Třebové. O jednom člověku dva texty za rok – aspoň pro mne – je dost. Ale co s tím, když jsem se rozhodl obnovit – v roce 2002 přerušené – vernisáže v redakci? Tedy po prvé je to jakoby výstava v pravém slova smyslu osobní. Co tedy osobně pro vás a pro Honzu Steklíka mohu udělat? Zkusím to takto: Skrze Honzu jsem se poznal s hlavním redaktorem časopisu, který vydává Nadace Veronica. Přislíbil jsem, že do tohoto – po výtce ekologického – periodika napíšu text do jejich rubriky „Krajina mého srdce“. A protože se šéfredaktorovi zmíněné Veronicy tento můj text zdál příliš krátký (prý mám dopsat ještě tisíc znaků – což udělat při vši účt nemohu, protože každý text má začátek a konec a tento

text pro mne skončil), tedy s ohledem na to, že se domnívám, že tento můj text, loni v říjnu napsaný, pro svou krátkost publikován nebude, přečtu jej aspoň vám. Je v něm hodně motivů, které jsou propojeny s některými náměty posledních prací Jana Steklíka: diamanty uhelných hlubin i povínavající tráva městských krajin. Tento text se jmenuje Hledá se beránek.

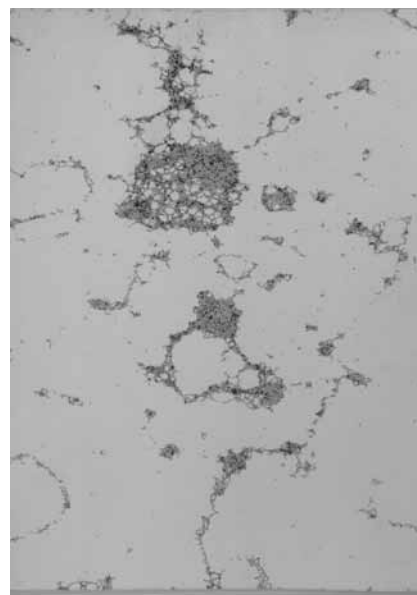
*

Jsem městský člověk. Namlouval jsem si sice někdy v útlém mládí, že patřím rudimentárně na venkov, kde jsem se sice narodil, ale nikdy svobodně a odhodlaně nežil. Byl jsem a jsem městský člověk. Původem navíc z ultraprůmyslové Ostravy, ze zakouřeného a špinavého předměstí, z popílkové krajiny padesátých a šedesátých let. Ta krajina je sice po staletí průmyslově městská, ale existuje v ní i cosi, co bych právem nazýval přírodou. Přírodou brutálně zaprášenou a naftově-benzínově páchnoucí, ale jaké jsou rozdíly mezi vůní a pachem, mezi krásou vegetace duhově zářící jitřní rosou Stvoření, a mezi vegetací bující v nepřízni továrních kouřů a prachu ulic? Ostatně „čas je přetvářka nepřítele lidského pokolení, kterého uvádí v zoufalství nesmrtelnost duší“, píše Léon Bloy. Není času přírodního, a času nepřirodního. Tak či onak vždy žijeme v přírodě, jen různě modifikované lidskou prací a lidskými – šťastnými či nešťastnými – zásahy do ní. Bloyovu větu jsem si vypůjčil z prózy básníka Štěpána Kameníka Beránek. Je to próza autobiografická, próza reflexivní, próza „o hledání (obětího) beránka“. V jistém smyslu žiju v pocitu, že „krajina mého srdce“ je plna tohoto hledání. Ptal se mě onehdy jeden přítel, dost stížený nemocí střev a trávicího traktu, když do sebe odevzdaně soukal příliš ostrý guláš, který mu předložili: „Proč vůbec musíme jíst?“ Odpovídám bez přemýšlení: „Proto, abychom museli pracovat!“ Ostrava, krajina mého srdce, krajina, která není. Příroda, která není. Příroda, která je nastavovaná ekologicko-ozdravnými projekty, čímž

mně samému už zcela mizí ze zorného pole, z mého srdce vezdejšího. V próze Beránek Štěpán Kameník píše: „Ale proč by se to vlastně mělo měnit? Já nevím... Letnička, když má plody, začíná uvaďat.“ Hledá se obětí beránek. Jak je to zvláštní! Když tu prózu dnes po letech pročítám, nenacházím tam větu, kvůli které se mi tento text vlastně vůbec vryl do paměti. Větu – metaforu či skutečný popis – o beránku popásajícím se na zaprášené trávě kdesi u trati. Snad ještě i s botanickým názvem těch travin, na nichž se pásal. Nevím proč, ale jinde než v Ostravě to být nemohlo. Aspoň pro mě, jako dnes, jako kdysi. Jen tento popis už v textu nenacházím. (Snad že jsem měl dvě verze této prózy, nebo šlo o text úplně jiný...) Trsy špinavých trav, kalová jezírka, rybník Platonek, čibuky trhané a zapalované u podzimních ohňů na poli, když z řežavého popela vytahovány pečené brambory, tak blízko fabrik, tak blízko vysokopevních odpichů, tak blízko oranžového kouře dusíkárn, jejíž pouhé jméno už jako by jaksi předběžně a dědičně ztěžovalo dech. A to je ta krajina mého srdce, krajina, která není. Krajina, kde se hledá beránek.

J. E. F., *úvodní slovo*, 28. 1. 2007

J. S., *Zamalovánka – Černé a hnědé uhlí*

Tiráž

Uši a Větr č. 1, leden 2007 • noviny Potulné akademie • vydává občanské sdružení Proximus v nakladatelství Vetus Via, s podporou sdružení Sopol tzv. productions • vychází poslední úterý v měsíci • adresa redakce: Vetus Via – Proximus, Pod Kaštany 28, 616 00 Brno, tel. 549 240 676, mobilní tel. 602 875 883 • za redakci odpovídá J. E. Frič • v evidenci periodického tisku pod č. MK ČR E 16123 z 20. 7. 2005 • cena 3,- Kč •